

Cásta

KULTURNÍ KLUB MĚSTA PÍSKU

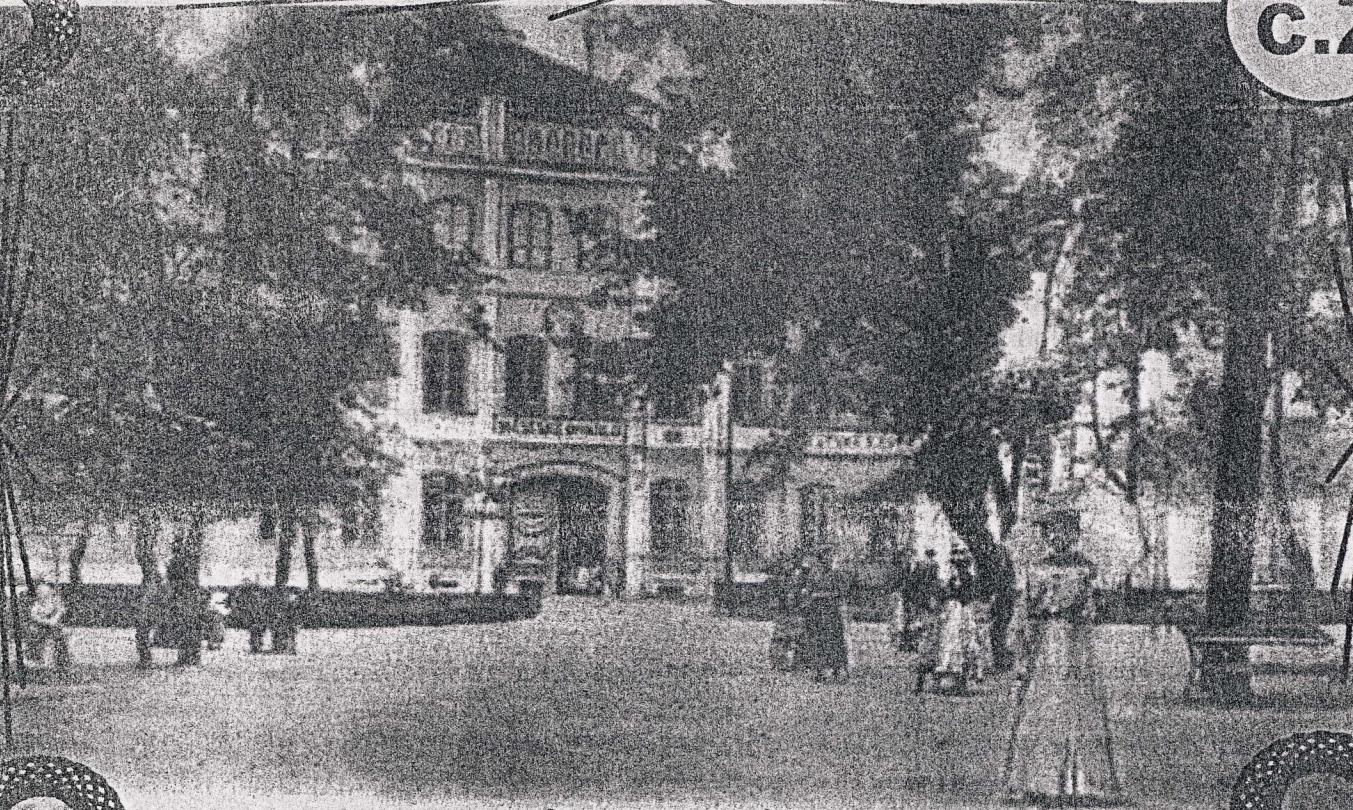
ŠRÁMKŮV PÍSEK

42. ročník národní přehlídky divadla v pohybu

23. 5. - 25. 5. 2003

ZPRÁVODAJ

Č.2

Tisková konference Společnosti Dr. Krásy

TÉMA: DRAMATURGIE

Při sledování řici – jak tou hrou repertoáru některých divadel jasné poznáme jejich dramaturgickou linii, u jiných to třeba není tak zřetelné, je ale podnětné zkoumat hry ve vzájemné souvislosti. A někde dramaturgická linie není vůbec čitelná; o to víc jednotlivé tituly můžou překvapit. Na páteční diskusi ŠP často znělo, že pro diváky je důležité odpovědět si na otázku, proč soubor hraje konkrétní hru, proč ho oslovila, co tím chce říci, koho a jak chce soubor oslovit... Proč si Dospělá embrya vybrala téma Prahy s odkazem na Meyrinka (v Praze se momentálně hrají alespoň dvě inscenace Golema, meyrinkovského i legendárního, avšak ve zcela vážném duchu)? Co vábí na Dostojevského Bílých nocích (jeden ochotnický soubor opět z Prahy, který má zcela tradiční poetiku, je momentálně uvádí ve vlastní dramatizaci, a na ŠP by se rozhodně neztratil). Macbeth figuruje v tisku jako měřítko cílů dramaturgie (podle Lidových novin ze 17.4. 2003, rozhovoru J. Machalické „Divadlo nejsou křížkové lázně“ s Martinem Stroupežnickým o dramaturgii Vinohradského divadla: „Když se divadlo rozhodne například pro Macbetha, tak by to mělo být proto, že tu hru považuje za nosnou, zajímavou a aktuální. Kladný svalnatý blondák Richard III. je nonsens a nikoli originální výklad. Nevyhledávám ty smělé tvůrčí tahy, které například romantickou hru přetvoří v rozumářskou konstrukci. My budeme svým způsobem velmi avantgardní. Jak? Prostě tím, že nebudeme kvalitního autora překrucovat a pokusíme se mu rovnat.“)

Jak funguje dramaturgie autorských divadel? Stojí na okamžitém nápadu nebo je projevem cíleného rozhodnutí o určitém směřování? Nebo jde o snahu vyrovnat se klíčovým okamžikům inscenování na profesionálních scénách při použití klasického „čtení“ textu?

Vloni na ŠP vystupoval KDS Puchmajer s Hochy z národ'áku. Puchmajer je známý z mnoha jiných přehlídek a pravidelného účinkování v pražském Rubínu. Jejich repertoár zahrnuje jednak inscenace textů „celovečerních her“, jednak inscenace pásem scének s písničkami. Jak to vypadá při přípravě, napsal pro Zpravodaj Vladimír Mikulka.

FÁZE NEVEŘEJNÉ KOMUNIKACE A JEJÍ PEVNÝ BOD

Nevím, jak to chodí u konkurence, ale u nás v Puchmajerovi je dramaturgie - alespoň ve smyslu toho, co se provádí s textem předtím, než se začne s přípravou samotné inscenace - již dlouhá léta jednou z hlavních tvůrčích radovánek. Obvykle to vypadá tak, že kolega Švejda něco napíše - načež začne nekonečná a občas i docela vyčerpávající fáze dohadování se, jak s textem naložit, co z něj použít co ne, případně co a jak přepsat, případně též, o čem že to vlastně celé pojednává. Vnitrosouborový rekord drží text Hochů z národáku, u nichž jsme se dobabrali až ke čtrnácté verzi; postavy přibývaly a ubývaly, scény se přesunovaly a měnily, kdesi na začátku druhé desítky Švejdu napadlo přehodit první a druhou polovinu. Párky s chlebem zmizely až po premiéře mezi třináctkou a čtrnáctkou. Vzhledem k tomu, že jsme na divadelní vědě oba dělali zkoušku z divadelní teorie, dobře víme, že se taková aktivita odborně nazývá "fází neveřejné komunikace", což je vědomí sice hřejivé, fázi ale bohužel moc nezkrátí. Spíš naopak, divadelněvědná průprava je zrádná tím, že dává oběma stranám do ruky nebezpečné množství argumentů, kterými lze při troše snahy podpořit jakýkoli názor a zároveň diskusi zavést do netušených zákrutů, teoreticky zajímavých, leč poněkud vzdálených podstatě věci.

Na klíčovou otázku, která se s železnou pravidelností objevuje ve finále práce na určité verzi, "jakpak asi lidi skousnou tohleto nebo támhleto" navíc bohužel podobné debaty jasnou odpověď nedávají. V případě neshody, tedy pokud se Švejda domnívá, že si diváci o tomhle pomyslí A a o támhletom B, zatímco Mikulka se přiklání spíše k názoru, že o tomhle B a A spíše o támhletom, bývá zkusmo dotazován kolega Škorpil, mistr úhybných manévřů, jenž si vyžádá čas na rozmyšlenou a poté odpoví, že si lidi buďto pomyslí A nebo možná také B. Verze poté dostane své pořadové číslo a **dramaturgická debata** se vrací na začátek. Celý proces se může opakovat libovolně dlouho, argumenty se sice po jisté době začínají trochu opakovat, při troše štěstí se ale vždy vyloupne něco nového.

Více než doporučeníhodná je proto metoda pevného bodu: volba pevně určeného **data premiéry a rozeslání pozvánek** donutí i nejzarytější dramaturgické nadšence a vytrvalé diskutéry prohlásit aktuální verzi za definitivní. Diváci si sice stejně nakonec nepomyslí nic, tedy alespoň ti lépe vychovaní, ale pozor: argumenty, které zazněly ve fázi neveřejné komunikace rozhodně nepřijdou nazmar. Nejprve se hodí při přesvědčování názorově kolísajících členů spolku, zvláště Škorpila, o tom, o čem je potřeba je přesvědčit, ale především je lze skvěle uplatnit na Šrámkově Písku v diskusi s porotou, které tímto v její vyčerpávající a zodpovědné práci přeji bystré oko a pevnou mušku.

Vladimír Mikulka

Petr Lanta jako Macbeth

JAK SE DĚLÁ DRAMATURGIE PŘEHLÍDKY

Za roky, co skládám programy různých přehlídek, o dramaturgii přehlídky jako celku něco vím. Myslím přitom především na porotu a diváky s permanentkami a samozřejmě taky na diváckou atraktivitu jednotlivých inscenací.

Takže: zaprvé беру ohled na délku a technickou náročnost: chce-li více souborů arénu, logicky se budu snažit zařadit je za sebou, aby se neztrácel čas stálými přestavbami. Na ráno kladu obvykle inscenace s nejdelší dobou na stavbu, ale taky ty komediálnější, je-li to možné. Nebo: u nás se každou neděli hraje pohádka, takže je-li mezi přihlášenými pohádka, uvedu ji v neděli a nenaruším tak kvůli festivalu kontinuitu. Na druhou stranu se nesnažím získat pohádku za každou cenu.

Dále - každá přehlídka má nějaká kritéria - třeba náš Stodůlecký Píseček je přehlídka netradičního divadla. Přihlásí-li se tedy nějaký soubor s věcí, o níž vím, či mám pádný důvod domnívat se, že je tradičně interpretační, pokouším se ho přemluvit, aby se obrátil na přehlídku směřující k tomuto oboru. Jestliže neposlechne a trvá na svém, jeho smůla. V posledních letech zájem o účast vysoko přesahuje možnosti přehlídky, takže celý rok sleduji tvorbu souborů, abych měla představu o inscenacích, které patrně přihlásí. Myslím-li si, že ta která inscenace je nehotová, vymyká se, je nudná nebo prostě kvalitativně mizerná, přesvědčuji soubor, aby od účasti odstoupil. Někdy jim i prostě oznámím, kterou věc беру a kterou ne. Samozřejmě s taktním odůvodněním - oni stejně většinou vědí, kde je bota tlačí. Nevěří-li mi a je místo a splnili všechny náležitosti, zařadím je do méně atraktivního času a poslechnou si totéž od poroty.

Dostali jsme se k té dramaturgické části. Mám určitý počet inscenací a řadím je zhruba takto: na ranní hodiny ty komediálnější, které přivedou své vlastní oddané publikum. Na méně atraktivní časy (pátek odpoledne, doba oběda) zarputilce, kteří neposlechli mé dobře míněné rady. Snažím se, abych porotce neuspala a nezničila - aby dlouhé inscenace byly střídány kratšími hříčkami, dojemné veselými, ponuré ještě veselejšími. Od 17 hodin dále nasazuji divácky nejatraktivnější tituly, protože lze předpokládat, že na ně přijdou lidi z ulice, z úřadu, či sponzoři a budou podle nich hodnotit kvalitu celé přehlídky. (A v neposlední řadě zaplatí vstupné, které potřebujeme do rozpočtu přehlídky.) V noci nasazuji největší experimenty, bonbónky a trháky. Předpokládám totiž, že pokud někdo přijde na představení v osm, líbí se mu a zjistí, že další začíná dejme tomu za půl hodiny, dá si panáka a počká si na ně. Dále se snažím, aby tématicky či žánrově podobné inscenace nenásledovaly těsně za sebou. Potom ještě musím brát ohled na to, aby herci hamouni, kteří hrají ve více souborech či inscenacích neměli tato představení těsně za sebou. Navíc chci, aby přehlídka měla kvalitativně vzestupný charakter a končila pokud možno kratším komediálním kouskem. A ještě musím myslet na časové proluky vhodné pro diskuse s porotou. Těmito všemi ideály však čas od času zamíchá skutečnost, kdy soubory mohou a kdy ne, takže je to

mnohem složitější procedura, než to vypadá. Skloubit všechna kritéria do ideálního tvaru by počítač nedokázal, ale já musím.

Co se týče dramaturgie autorských divadel, myslím, že je to věc zásadní. U amatérů (ale v poslední době leckdy i u profesionálů) mě někdy zaráží, jak absolutně nevhodné tituly, třeba vzhledem k věkovému (či teď nevím jak to říct - pohlavnímu?) složení souboru si vybírají. A pak se s tím zbytečně a strašlivě perou a to úsilí přenášejí na diváka. Někdy je v tom spousta násilí, jak se snaží přizpůsobit textu a přitom je leckdy nenapadne přizpůsobit text sobě. (Jednou mi jedna nevinná duše řekla, že nevěděla, že se v tom smí škrtat.) Autorské divadlo je právě v tom krásné, že může vyjít z možností a schopností protagonistů, a když to klapne, je to nádhera. Ovšem mám tu zkušenost, že i když soubor o zlomkrk tvrdí, že se jedná o kolektivní dílo, někde v pozadí stojí jedna či dvě silné osobnosti, které nenápadně třímají v rukou otěže dramaturgie a režie. Což je ovšem zcela v pořádku.

Co se týče nápadů, řekla bych, že je to případ od případu. U většiny bych řekla, že to postupuje od prvotního osvětlení k cílené dramaturgii (Společnost dr. Krásky například), ale znám soubory, jejichž dramaturgie se cíleně formovala od nejranějších počátků (Promiňte). Vždycky to záleží na naturelu vůdčích osobností. Ale mám pocit, že spoléhání na okamžitý nápad žádnému souboru nevydrží dlouho, speciálně, dostaví-li se úspěch. Pak už musí začít analyzovat a přemýšlet o tom, jak dál. Bylo by ale lepší oslovit přímo zástupce souborů, já je sleduji zpovzdálí a držím jim palce, ale většinou nebývám přímo u vzniku těch věcí. (S výjimkou Společnosti Dr. Krásky v posledních cca dvou letech).

Markéta Hoskovcová

Inu, mládí je mládí (Románek)

K INTERPRETAČNÍM DOGMATŮM

Po představením se schází lektori přehlídky k diskusi. Měli by podle mě účinkujícím a divákům sdělit konkrétní připomínky k technickému, hereckému, režijnímu, dramaturgickému atd. pojetí a podělit se o svou interpretaci. Proto mě zaráží, že se tvrdohlavě chtějí dobrat jakéhosi jednoho významu. Není zajímavější sdílet desítky významů, které může inscenace vyvolat svými detaily, a to nikoli pouze metodou volných asociací? Není snad definicí klasiky (ve smyslu kvality) už od dob Josefa Jungmanna, že to je to, co umožňuje stále nové a nové interpretace? Pokud by bylo představení možné interpretovat tak, že se na tom většina lidí shodne, stačilo by, aby představení navštívil jeden divák, který pak napíše svou analýzu.

Jsem možná ovlivněna literárním přístupem, kdy interpretace textu je věcí interpretátora a po autorovi nikdo nechce, aby čtenáři vycházel vstříc; naopak, literární věda učí, že text obsahuje spoustu věcí, o kterých nemá autor ani zdání, a úlohou – a radostí – interpreta je objevit je. Proto mě pobuřuje několikrát deklarovaná neschopnost lektorů „rozklíčovat“ představení, potažmo inscenaci. K tomu stačí základní znalost uměnovědné terminologie, abychom na místě vysypali z rukávu desítky interpretací, které všechny budou podloženy argumenty a na základě dokladovatelných údajů ze hry, ne na základě „konotací“. Samozřejmě pak častým výsledkem může být, že text je blábol. Není třeba ve všem hledat uchopitelný význam!

Určité znalosti, které pak někdo prezentuje (to jsou samy o sobě konotace bez opory v textu, a navíc mylné) jako zdroj očekávání, jsou zdrojem nedorozumění. Např. úvahy směru Hynek – surrealismus – Breton – inscenační praxe typu francouzského surrealismu totiž nerespektují kontext předlohy. Hynek je součástí „českého surrealismu“, což je termín téměř výhradně vztahující se ke 40. a 50. letům 20. století; Nezvalova hravost s tím nemá nic společného. Hlavním teoretikem surrealismu byl Vratislav Effenberger, který popisoval surrealistickou tvorbu slovy jako cynický erotismus, zmechanizované vztahy, absurdita stalinského hrůzovlády atd. Na základě toho existencionálního motivu českého surrealismu pak můžu klidně a zodpovědně interpretovat provedení „Inu, mládí je mládí“ jako (i podle slov režiséra) deziluzi a strach zakrývaný krutými hrami mezi lidmi a rudou kovovou postel s rozsypaným peřím jako bolševický kriminál a oškubané ptáčátko, které nemůže uletět.

To je naprosto legitimní interpretace, se kterou není nutné souhlasit, ale je naprosto rovnocenná všem ostatním podloženým nějakými argumenty. I když klidně bych zvolila i jinou interpretaci, a totiž že jde o parafrázi Nebezpečných vztahů / známostí – viz třeba nábytek v pokoji a současná hudba a téma vztahů provokativní, ale už pěkných pár set let. Proč by měl mít jeden divák schopnost pouze jedné interpretace? Za svou vstupenku chci mít nárok aspoň na 10 in 1!

Adéla Janovská

P.S. Hra *Inu, mládí je mládí* se na ŠP už hrála, přinejmenším jednou v roce 1992 nebo 1993, přesně to nevím, jedním plzeňským recitačním divadlem jako voiceband.

Bílá noc

Rozhovor s dramaturgem Kulturního klubu města Písku a organizátorem přehlídky panem Petrem Jelínkem

1) *Ve Zpravodaji se tentokrát snažíme zaměřit na dramaturgii autorského divadla. Jakou roli podle Vás hraje při profilování amatérských divadelních skupin - věnuji ji amatéři systematickou pozornost?*

Na Šrámkův Písek se účastníci sjíždějí, aby se setkali s dalšími amatérskými soubory, užili si tu atmosféru, setkali se s lidmi a nejde zde ani tolik o konkrétní obsah. Navíc podmínky Kulturního klubu, co se týče prostorů, nejsou uzpůsobeny na klasické divadlo, spíše na různé společenské akce. Proto je výběr souborů také omezen nároky na scénu. Zaměřujeme se hlavně na propagaci pouličního divadla a snažíme se dostat program do ulic města.

2) *Co je pro Vás jako dramaturga Kulturního klubu podstatné při vytváření programu? Je v dnešních podmínkách možné nějaké dlouhodobé systematické směřování? Jsou úspěšnější kluby úzce profilované nebo vyhovující širokému okruhu lidí?*

Klubová scéna je zaměřená na užší okruh lidí, je to specifická záležitost, která vyhovuje určité skupině lidí. Nemusí mít ani přesný program, účastníci se chtějí pobavit se, potkat dobré lidi. Z mého profesního hlediska je samozřejmě lepší, aby byl program zaměřen na nejširší veřejnost a nalákal tak větší počet lidí. Na druhé straně na příklad Divadlo pod čarou je úzce zaměřené, a podle mého názoru má větší úspěšnost, co do stálosti i počtu svých přívrženců.

3) *Je Kulturní klub v Písku sám aktivní například v tom, že by nějaké skupiny (divadelní, hudební i jiné) nějak dramaturgicky orientoval?*

K tomu nemá Kulturní klub personální ani metodické podmínky. Poskytuje však zázemí a prostory skupinám různých žánrů a umožňuje jim prezentaci na veřejnosti. Jedná se o taneční skupiny všeho druhu (country, klasické, moderní tance), folklorní spolky, hudební představení romských skupin, vystoupení mažoretok apod. Je to tedy z naší strany spíše pomoc a asistence než vedení.

4) *Pozval byste soubory účinkující na Šrámkově Písku na samostatné vystoupení? A proč, a které, pokud ano. Stalo se to někdy v minulých ročnících? (Mám dojem, že v Písku vystupoval např. spolek Puchmajer, na který vloni přišlo v rámci ŠP i hodně místních lidí.)*

Já jsem samozřejmě viděl řadu skupin v rámci festivalů ŠP, ale bohužel si nepamatuji jména. Tady běží zároveň řada dalších akcí, takže to množství je ohromné. Některé soubory jsme oslovili, aby účinkovali na slavnostech. Hlavním problémem se zvaním souborů na vlastní akci jsou náklady, je to drahé co se týče dopravy. A pak žánr, na který je orientovaný ŠP tady v Písku moc nejde.

5) *Proč v jihočeském regionu není zaregistrovaná žádná přehlídka, ze které by se postupovalo na ŠP? Jaký je místní ochotnický život?*

Organizace přehlídky v našem kraji by měla vycházet od samotných souborů. My jim můžeme pomoci s registrací, s organizací akcí, ale iniciativa musí přijít z jejich strany. A to se zatím nestalo. Tady v Písku jsou divadelní skupiny dvě. Prácheňská scéna, která je laděná spíše konzervativně, je zaměřená na okruh lidí, který má rád klasické divadlo. Ta druhá je loutkový soubor Nitka, jejíž program je určen pro ty nejmenší.

6) *Co se na organizaci ŠP během posledních let vylepšilo - a co ne?*

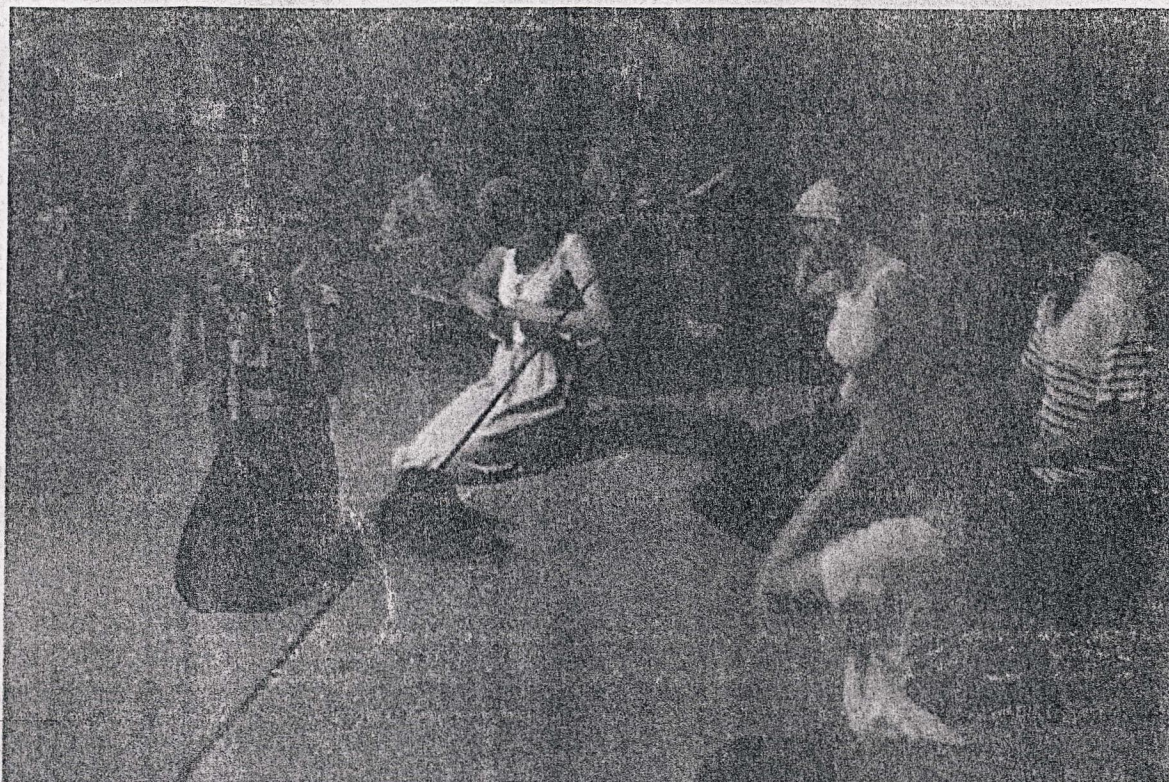
Tak určitě se něco zlepšilo, a něco taky ne. Dobré je, že se nám daří dostávat ŠP více do podvědomí Písečáků, i když účast místních je stále malá. Jak už jsem říkal, je to dáno místní konzervativností publika. A pak tu opravdu probíhá hodně akcí, takže jsou lidi jednak kulturně přesyceni, a pak mají větší možnost výběru. Dobrý je doprovodný program festivalu, kterým se snažíme ŠP místním přiblížit.

Problémem stále zůstává domluva se soubory při organizaci. Často již domluvené a zajištěné záležitosti mění, jsou laxní a tak organizace drhne. Co se týká samotného průběhu festivalu, měly by víc fungovat následné diskuse. Účelem ŠP je, aby se soubory setkávali, chodili na představení, a pak se účastnili diskuse s lektory. To nějak přestává platit, některé soubory jsou poloprofesionální, odehrají své představení a musí odjet, aby stihli další akci někde jinde, takže se diskuse vůbec neúčastní.

7) *Jak jste zvládli loňské povodně?*

Byl opraven most s náklady 5 mil.korun, které jsme získali od sponzorů a dárců, rekonstruované kino, kde byly škody za 8,5 milionů. To je teď hodně vylepšené, jsou tam nové pohodlné sedačky, Dolby zvukový systém. Městský ostrov je otevřený od května, ale úpravy na něm budou ještě pokračovat, stejně tak i opravy na kostele Sv. Trojice a dalších objektů.

Děkujeme Vám za rozhovor.

Nejkrásnější utopenec na světě

Divadelní spolek Rotunda

Vznikl v roce 1962 sloučením několika znojemských divadelních souborů a jeho domovskou scénou se stalo tehdy Jihomoravské, dnes Městské divadlo ve Znojmě. Za dobu své existence realizoval 103 premiér pro děti i dospělé. Zúčastnil se řady národních přehlídek (Hronov, Svitavy, Třebíč, Stráž pod Ralskem, Ostrava, Libice nad Cidlinou) a získal řadu ocenění.

Jeho představení jsou součástí kmenového repertoáru Městského divadla a jeho abonentních skupin. V současnosti funguje jako samostatný právní subjekt a úzce spolupracuje se Znojemskou besedou, která je mimo jiné správcem Městského divadla. Každoročně produkuje dvě až čtyři inscenace pro dospělé i děti.

Daniela Fischerová:

Princezna T.

Pohádkový příběh na motivy jedné z neznámějších her Carla Gozziho, na jehož půdorysu autorka demonstruje obecný a v dobovém kontextu aktuální problém „kolab práce“ se zlem a mocí a zhoubnost životního pragmatismu.

